RITURI APOTROPAICE ÎMPOTRIVA FURTUNII ŞI GRINDINEI LA ROMÂNII DIN BUCOVINA

Antonie Moisei

În cadrul sistemului de obiceiuri agrare legate de invocarea sau oprirea ploilor (mai numite încă şi obiceiuri pluviale), cele orientate spre protecţia ogoarelor împotriva furtunilor şi a grindinei apar foarte frecvent în practica ritiuală cotidiană a ţăranului. Ele nu au fascinaţia şi spectaculozitatea caloianului, paparudei, precum şi a altor rituri cu caracter colectiv, dar concură cu ele prin siguranţa insuflată plugarului în vederea ocrotirii lui în faţa cataclismelor atmosferice. Alcătuind o multitudine, la prima vedere lipsită de sistem, riturile apotropaice împotriva furtunii şi grindinei pot fi clasificate în felul următor: a) aprinderea lumânării pe timp de furtună, grindină şi alte cataclisme atmosferice; b) rituri care se reduc la scoaterea în curte a unor anumite obiecte; c) rituri de afumare; d) acţiuni practicate în timpul primului tunet.

Material important în acest domeniu a fost cules în urma expedițiilor etnografice efectuate cu ajutorul membrilor cercului ştiinţific studenţesc „Etnos", care activează în cadrul Catedrei de etnologie, istorie antică şi medievală a Universităţii Naţionale „I. Fedkovici" din Cernăuţi în satele româneşti mixte (Corceşti) din regiunea Cernăuţi[1] şi în satele ucrainene

[1] Material cules în cadrul expediției organizate de autor în satele româneşti din regiunea Cernăuţi, păstrat la muzeul etnografic al Facultăţii de Istorie, Politologie şi Relaţii Internaţionale a Universităţii Naţionale „Iuri Fedkovici" din Cernăuţi. – 2005-2006 (MCCESRC 2005-2006). – **1**. s. Colincăuţi, raionul Hotin: informator Habulea Elisaveta, n. 1935; Habulea Eufrosinia, n. 1938; Boico Alexandru, n. 1952; Nastas Nicolai, n. 1928; **2**. s. Corceşti, raionul Hliboca: inf. Savciuc Maria, n. 1931; Luţ Magdalina, n. 1922; **3**. s. Tărăsăuţi, raionul Noua Sulița: inf. Ştepu Anna, n. 1935; Moisei Eugen, n. 1927; Moisei Liuba, n. 1933; **4**. s. Iordăneşti, raionul Hliboca: inf. Şcrobaneţi Vasilie, n. 1935; **5**. s. Krasnoilsk, raionul Storojineț: inf. Iliuţ Saveta, n. 1944; **6**. s. Priprutie (Lehuceni), raionul

BDD-A24304 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:32 UTC)

Dărmăneşti şi Mărițeia Mare, din actualul județ Suceava[1]. Concomitent, în scopul efectuării cercetărilor comparate, a fost colectat material respectiv în satele cu populație ucraineană din regiunea Cernăuți şi regiunile învecinate, culese cu ajutorul studenților, în cadrul concursului de lucrări ştiințifice pe tema în cauză[2].

Unul dintre cele mai răspândite obiceiuri, purtător al semanticii de „ardere (incinerare) a pericolului", e cel de a aprinde o lumânare sfințită pe timp de furtună, grindină sau alte cataclisme naturale, scoaterea ei în curte etc. Motivul focului la românii din Bucovina apare nemijlocit prin aprinderea unei lumânări sfințite la Paşti (Iordăneşti, românii din satele Camena, Mihalcea; Corceşti, Crasna, Mahala, Marşinți, Priprutie - Lehuceni, Tărăsăuți regiunea Cernăuți - Ucraina, Broşteni, Valea Seacă, Sf. Ilie, Comăneşti, Siret județul Suceava - România)[3]. Izvoarele prezente

---

Noua Sulița: inf. stud. A. Buşila; **7**. s. Bălcăuți, raionul Noua Sulița: inf. stud. R. Cazac; **8**. s. Stălineşti, raionul Noua Sulița: inf. Rurac Nina, n. 1928; Jaloba Raisa, n. 1935.

[1] Material cules în cadrul expediției etnografice organizate de autor în satele ucrainene din jud. Suceava, păstrat la muzeul etnografic al Facultății de Istorie, Politologie şi Relații Internaționale a Universității Naționale „Iuri Fedkovici" din Cernăuți. – 2006 (MCCEESUS 2006). – **1.** s. Dărmăneşti: inf. Chidoveți Vasile, n. 1930; Perghinschii Vasile, n. 1939; Filipescu Maria, n. 1929; Bejenar Anna, n. 1933; Scutariu Cornelia, n. 1956; **2**. s. Mărițeia Mare: inf. Cozariuc Victor, n. 1934; Chidoveți Maria, n. 1926; Bileac Volodimir, n. 1922; Oleciuc Ilaria, n. 1929.

[2] Materiale culese în cadrul concursului de lucrări ştiințifice studențeşti pe tema „Obiceiurile pluviale ale populației din Ucraina", care se păstrează la muzeul etnografic al Facultății de Istorie, Politologie şi Relații Internaționale a Universității Naționale „Iuri Fedkovici" din Cernăuți. – 2006 (MCCCLŞS 2006). – **reg. Cernăuți**: **1.** oraşul Storojineț: inf. Buz Dimitrie, n. 1936; **2**. s. Banâliv-Pidghirnâi, raionul Storojineț: inf. Boiciuc Veronica, n. 1926; **3**. s. Ivanivți, raionul Chelmenți: inf. Crohmaliuc Eugenia, n. 1928; **4**. s. Balamutivka, raionul Zastavna: inf. stud. T. Goşovsica; **5**. s. Zveniaciv, raionul Zastavna: inf. Smutneac Caterina, n. 1925; Vasilovici Natalia, n. 1940; **6**. s. Costrijivca, raionul Zastavna: inf. Barâlicinco Liuba, n. 1957; **7**. s. Stăuceni, raionul Hotin: inf. stud. G. Nichiforiuc; **8**. s. Şipinți, raionul Chițmani: inf. stud. D. Ciuciko; **9**. s. Toporivți, raionul Noua Sulița: inf. stud. A. Robuliac; **10**. s. Beregomet, raionul Vijnița: inf. Boico Vasilina, n. 1939; **11**. s. Milievo, raionul Vijnița: inf. stud. N. Slavnâci; **reg. Ivano-Frankovsk**: **12**. s. Biloberizka: inf. Şcribleac Anna, n. 1928; **13**. s. Velika Kameanka: inf. stud. M. Ivanişin; **14**. s. Starâi Gvizdeți: inf. stud. I. Haruc; **15**. s. Luka: inf. Dutciac Anna, n. 1929; **reg. Ternopol**: **16**. s. Dobrovlianâ: inf. stud. N. Monici; **17**. s. Dorogâcivka: inf. stud. I. Viitâşin; **18**. s. Zelenâi Gai: inf. Cepili Anna, n. 1924; **19**. s. Strilkivți: inf. stud. O. Cacian.

[3] T. Gherman, *Metereologia populară. Observări, credinți şi obiceiuri*, Bucureşti, Paideia, 2002, p. 93; A. Gorovei, *Credinți şi superstiții ale poporului român,* ediție îngrijită de

BDD-A24304 © 2007 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:32 UTC)

demonstrează că, în unele sate româneşti, concomitent cu lumânări sfinţite la Paşti, erau folosite şi lumânări sfinţite la Bobotează (Iordăneşti), Stretenie (Corceşti, Crasna). În Corceşti, sat mixt român-ucrainean, lumânarea din ceară curată, sfinţită la Stretenie (numită în popor *gromniţă*), a primit denumirea de *gruniţă*. Credeau că ea capătă putere în al şaptelea an după sfinţire[1]. Obiceiul de a sfinţi lumânările împotriva grindinei la Stretenie, ca şi numele lor, s-au transmis probabil de la vecinii ucraineni, la care acest obicei e foarte răspândit (Beregomet, Milievo, Kostrijivka, Ivanivţi, Koniatân, Galiţa, Storojineţ - reg. Cernăuţi, Luka, Velika Kamianka – reg. Ivano-Frankovsk, Strilkivţi, Dorogâcivka, Zelenâi Gai – reg. Ternopol)[2].

Românii bucovineni credeau că aprinderea lumânării sfinţite pe timp de furtună are puterea de a alunga dracul, care se ascunde, în opinia lor, în casă şi atrage fulgerul spre ea[3]. Uneori lumânarea e aşezată în faţa icoanelor (Sf. Ilie - Comăneşti), pe pervaz[4], se înconjură cu ea gospodăria etc. Pentru amplificarea efectului ocrotitor, în unele localităţi, o dată cu lumânarea era folosită tămâie, verdeaţă, se rosteau rugăciuni sau descântece. În oraşul Siret, alături de lumânare puneau un cuţit cu ascuţişul în sus, sfinţit şi el la Paşti, afumau cu fum de verdeaţă sau tămâie[5]. A fost fixat şi un descântec împotriva grindinei: „Fugi ploaie / Călătoare, / Că te-ajunge / Sfântul Soare / C-un mai, / C-un pai, / Cu sabia / Lui Mihai, / Cu cuţitul / Omului, / Taie

---

I. Datcu, Bucureşti, Editura „Grai şi suflet – Cultura naţională", 1995, p. 124; S.Fl. Marian, *Sărbătorile la români. Studiu etnografic*, ediţie îngrijită şi introducere de I. Datcu, Bucureşti, Editura „Grai şi Suflet – Cultura Naţională", 2001, vol. III., p. 62; *Monografia comunei Valea-Seacă. Judeţul Câmpulung* întocmită de D. Timu, Câmpulung-Moldovenesc, Şcoala Română, 1939, p. 60; Elena Niculiţă-Voronca, *Datinele şi credinţele poporului român adunate şi aşezate în ordine mitologică*, ediţie îngrijită de V. Durnea, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 1998, vol. II, p. 158.

[1] MCCESRC 2005-2006. – N. 2, 4-5.

[2] MCCCLŞS 2006. – N. 1, 3, 6, 10, 11, 13, 15, 17, 18, 18; I.G. Cehovski, *Народний календар Галиці над Дністром*, în vol. S.V. Pivovarov, I.G. Cehovski, *На Дністрі, на «Оукраине Галичьскои» (матеріали та дослідження Дністровської археолого-етнографічної експедиції ЧДУ в с. Галиця Сокирянського району Чернівецької області)*, Cernăuţi, 2000, p. 101.

[3] Gherman, *op.cit.*, p. 93.

[4] Marian, *op.cit.*, p. 62; A. Fochi, *Datini şi eresuri populare de la sfârşitul secolului al XIX-lea: Răspunsurile la chestionarele lui Nicolae Densuşianu*, Bucureşti, Editura Minerva, 1976, p. 32.

[5] Gorovei, *op.cit.*, p. 124; Niculiţă-Voronca, *op.cit.*, p. 158.

BDD-A24304 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:32 UTC)

capul / Domnului!..."[1] Lumânarea aprinsă, obiectele folosite pentru amplificarea efectului protector, textul descântecului ne permit să descoperim semantica obiceiului – „afectarea", „arderea" pericolului.

Lumânări speciale, sfințite contra grindinei, erau răspândite şi la alte popoare din Europa. Ele erau sfințite în ziua de Chandeleur, la francezi, de Stretenie – la polonezi, cehi, slovaci, slavii de răsărit, Sf. Pavel şi Ioan – la austrieci („lumânările timpului" – *Wetterkerzen*)[2], Sf. Varvara – la populația slavă din ținutul Plovdiv etc. Răspândită, la slavii răsăriteni, era de asemeni şi lumânarea „de joi"[3]. Această lumânare poseda proprietăți apotropaice: ea ocrotea de boli, epidemii, fulger şi grindină oameni, animale, gospodării. Cu lumânarea se pârlea părul copiilor, ca aceştia să nu se teamă de tunet, făceau cu ea cruce pe uşile casei sau, în timpul grindinei, pentru a ocroti casa de duhurile rele (polonezi). Ceara care cădea din lumânări era strânsă şi amestecată cu semințe de in – acestă soluție trebuia să apere semănăturile de furtuni (cehi, slovaci)[4] etc.

Spre deosebire de riturile efectuate cu scopul „îmblânzirii" pericolului (a norilor de furtună, vântului puternic etc.), specifice practicii grindinarilor (scoterea mesei rituale etc.), obiceiul de scoatere în curte a obiectelor rituale (de obicei apaținând stihiei focului) aveau ca scop „înspăimântarea" pericolului. De cele mai multe ori, populația română din Bucovina scotea în curte cociorva, lopata de dat pâinea în cuptor, mătura, cârligul, sapa, securea, cuțitul etc. În baza acestor acțiuni stă încercarea de orientare a pericolului în direcția obiectelor specifice care ar trebui să atragă asupra lor atacul duşmanului potențial, distrăgându-l de la obiectul ocrotit. Conform semanticii lor, aceste obiecte pot fi împărțite în două grupe: 1) cele ce se referă la stihia focului (seceta) şi sunt concepute ca legătură magică: a prăji, a coace – „a arde pericolul"; 2) obiecte ascuțite care sparg şi taie, împroprietărite cu semantica „a pricinui pagubă, a da lovitură" pericolului.

---

[1] Fochi, *op.cit.*, p. 32.

[2] L.V. Pokrovskaia, *Народы Франции* // *Календарные обычаи и обряды в странах зарубежной Европы. XIX – начало XX в. Весенние праздники*, Moscova, Nauka, 1977, p. 30; O.A. Ganțkaia, *Поляки* // *Календарные обычаи...,* p. 207; N.N. Grațianskaia, *Чехи и словаки* // *Календарные обычаи...,* p. 221; *Славянские древности. Этнолингвистический словарь под ред. Н.И.Толстого*, Moscova, 1995, vol. 1, p. 536-537; N.M. Listova, *Астрийцы* // *Календарные обычаи и обряды в странах зарубежной Европы. XIX – начало XX в. Летне-осенние праздники*, Moscova, Nauka, 1978, p. 147.

[3] *Славянские древности ...,* p. 289, 536-537.

[4] Ganțkaia, *op.cit.*, p. 207; Grațianskaia, *op.cit.*, p. 221.

BDD-A24304 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:32 UTC)

Printre obiectele rituale din prima grupă, folosite de populaţia românească din Bucovina, vom evedenţia cociorva (Corceşti, Marşinţi, Priprutie, Tărăsăuţi, Mahala, Colincăuţi, Vatra Moldoviţei), lopata de dat pâinea în cuptor (Iordăneşti, Corceşti, Bălcăuţi, Mahala, Priprutie, Colincăuţi, Vatra Moldoviţei), cârligul, mătura (Vatra Moldoviţei)[1] etc. În unele localităţi din Bucovina, în curte puneau în cruce cociorva şi lopata de dat pâinea în cuptor (Corceşti, Bălcăuţi, Priprutie, Mahala) sau chiar aruncau pe timp de ploaie cociorva, lopata şi mătura (Vatra Moldoviţei). În unele cazuri puteau fi încrucişate două beţe. De exemplu, înainte de ploaie sau pe timp de ploaie copiii încrucişau două beţe şi pronunţau: „Două beţe-n cruce / Ploaia se duce" (Bălcăuţi)[2]. Semantica încrucişării, în magia populară, conform opiniei Elenei Levkievskaia, e determinată de simbolica universală a crucii ca unul dintre simbolurile principale ale culturii creştine, conform căreia semnul crucii, precum şi crucea luată separat poartă un sens vădit ocrotitor, care goneşte şi distruge răul prin forţa lui Iisus Hristos răstignit pe cruce. Încrucişarea, în cultura tradiţională, e înfăptuită nu numai canonic, ci şi de către mireni (cu piciorul, lopata, creangă de salcie, aluat etc.)[3].

Obiceiuri la baza cărora stă aruncarea în curte a obiectelor rituale cu scop ocrotitor sunt răspândite şi la ucraineni. În mod analog, era scoasă din casă cociorva şi lopata de dat pâinea în cuptor (Vijenka, Milievo, Kostrijivka, Iablunâţea, Storojineţ, Baniliv-Pidghirnâi - regiunea Cernăuţi, Mărineia Mare şi Dărmăneşti - jud. Suceava); în unele sate ele erau aşezate în cruce (Beregomet, Ivanivţi, Toporivţi, Kâseliţi - reg. Cernăuţi, Luka - reg. Ivano-Frankovsk, Dorogâcivka, Zelenâi Gai - reg. Ternopol)[4]. Ritul aruncării lopeţii de dat în cuptor e considerat de N.I. Tolstoi panslav, păstrat încă în multe raioane ale regiunii Cernigov, Jitomir, Gomel, Rivne şi Brest[5].

---

[1] MCCESRC 2005-2006. – N. 1, 2, 3, 4, 6, 7; *Населення Буковини* / Переклад з німецької Ф. Андрійця, А. Квасецького, Cernăuţi, 2000, p. 53; Gherman, *op.cit.*, p. 128-129; Niculiţă-Voronca, *op.cit.*, p. 158-159; Gorovei, *op.cit.*, p. 199.

[2] MCCESRC 2005-2006. – N. 2, 6, 7; Gorovei, *op.cit.*, p. 199; Niculiţă-Voronca, *op.cit.*, p. 158; Gherman, *op.cit.*, p. 128-129.

[3] E.E. Levkievskaia, *Славянский оберег. Семантика и структура*, Moscova, Indrik, 2002, p. 49.

[4] MCCCLŞS 2006. – N. 1-3, 6, 9-11, 15, 17, 18; MCCEESUS 2006. – N. 1-2; I. Vorotniak, *Семантика обрядів метеорологічної магії у сільського населення Буковини XIX – початку XX ст.* // *Питання стародавньої та середньовічної історії, археології та етнології: Збірник наукових праць*, Cernăuţi, Prut, 2006, vol. 1 (21), p. 140.

[5] N.I. Tolstoi, *Очерки славянского язычества*, Moscova, Indrik, 2003, p. 131, 146.

BDD-A24304 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:32 UTC)

În reg. Lvov, de exemplu, pentru alungarea norilor, mătura şi cociorva erau aruncate pe acoperiş. Astfel de obiceiuri existau şi la popoarele din fosta Iugoslavie[1].

Printre obiectele ascuțite, des folosite de populația românească din Bucovina, erau cele de fier: securea aruncată în curte sau îngropată în pământ cu tăişul afară – „pentru a dezbina grindina în două şi a o îngropa în pământ" (Iordăneşti, Marşinți, Tărăsăuți - reg. Cernăuți, Broşteni, Vatra Moldoviței - jud. Suceava), cuțit implântat în pământ – pentru a bara drumul primejdiei prin „țintuirea" primejdiei (Iordăneşti, Marşinți - reg. Cernăuți), greblă, sapă (Colincăuți)[2] şi alte obiecte. În afară de obiceiuri pasive, la românii din Bucovina existau şi acțiuni de protecție active: tăiau în cruce norii negri cu ascuțişul securei[3]. Acest obicei era specific şi altor regiuni din Moldova istorică (Botoşani, Neamț)[4].

Aruncarea în curte a obiectelor cu care poți tăia ceva cu ascuțişul către cer în amenințarea norilor de furtună e folosită pe larg şi de vecinii ucraineni. Ei de asemeni îngropau în pământ securea (Beregomet, Zveniaciv, Storojineț, Baniliv-Pidgirnâi - reg. Cernăuți, Biloberizka, Luka - reg. Ivano-Frankivsk, Zelenâi Gai - reg. Ternopol, Mărițeia Mare, Dărmăneşti - jud. Suceava), cuțitul (Ivanivți, Zveniaciv - reg. Cernăuți), sapa (Dărmăneşti), lopățica de fier (Beregomet), coasa etc. De exemplu, coasa era înfiptă în pământ la răscrucea drumurilor, cu lama orientată în direcția norilor[5]. Obiceiul de a arunca obiecte de fier ascuțite cu lama în sus pentru tăierea norului de ploaie era cunoscut de bulgari, sârbi, polonezi, ruşi şi sloveni[6]. În afară de aceasta, sârbii, slovenii şi slovacii foloseau furca pentru a se apăra de grindină: ei amenințau cu furca norii purtători de

---

[1] *Славянские древности* ..., p. 310; M.S. Kaşuba, *Народы Югославии* // *Календарные обычаи... Летне-осенние праздники*, p. 201.

[2] MCCESRC 2005-2006. – N. 1, 3, 4; Gorovei, *op.cit.*, p. 106, 199, 235; Niculiță-Voronca, *op.cit.,* p. 159; Gherman, *op.cit.*, p. 128-129; P. Herescu, *Superstiții*, „Şezătoarea", an III, 1894-1895, vol. II, p. 49-50; M. Lupescu, *Superstiții*, „Şezătoarea", an I, 1892, p. 125-128; *Monografia*...

[3] Elena Niculiță-Voronca, *Datinele şi credințele poporului român*, Cernăuți, Tipografia Isidor Wiegler, 1903, p. 806.

[4] *Sărbători şi obiceiuri. Răspunsurile la chestionarele Atlasului Etnografic Român. IV. Moldova*, Bucureşti, Editura enciclopedică, 2004, p. 347-349, 405-406.

[5] MCCCLŞS 2006. – N. 1-3, 5, 10, 12, 15, 18; MCCEESUS 2006. – N. 1-2; Vorotniak, *op.cit.*, p. 140.

[6] Kaşuba, *op.cit.*, p. 201; Tolstoi, *op.cit.*, p. 131, 146.

BDD-A24304 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:32 UTC)

grindină, o puneau apoi în cruce dinaintea pragului casei sau, pur şi simplu, o scoteau în curte[1].

În afară de lucruri ascuțite, românii bucovineni scoteau în curte tei sfințit (Corceşti), prosop sfințit la Paşti (Marşinți, Priprutie)[2] etc. Acțiuni rituale cu obiecte sfințite sunt foarte răspândite şi la ucraineni: scoaterea coşului pascal cu lumânare, ştergar şi cuțit aşezat cu lama în sus (Beregomet), prosop sfințit la Paşti (Stăuceni - reg. Cernăuți, Strilchivți - reg. Ternopol), crengi de salcie (sfințite la Duminica Mare sau cu o săptămână înainte de Paşti) (Beregomet, Balamutivka, Kostrijivka, Stăuceni, Şipinți, Banilov-Pidgirnâi - reg. Cernăuți, Velâka Kamianka, Starâi Gvizveți - reg. Ivano-Frankovsk, Strilchivți, Dobrovlianî, Dorogâcivka, Zelenâi Gai - reg. Ternopol)[3].

Încă o confirmare expresivă a legăturii magice cuptor-secetă e găsită în ritul afumării protectoare, orientate spre alungarea primejdiei printr-un miros țipător, înecăcios sau prin fum, de asemeni prin fum de obiecte sau plante sfințite. O deosebită forță apotropaică se leagă de cultul salciei, foarte răspândit în Bucovina şi asociat cu Săptămâna Mare – arderea crenguțelor de salcie sfințite şi a altor plante. Aici avem prezența contrapunerii foc-apă: prin intermediul focului – mijloc de invocare a secetei sau de oprire a ploii – de a arde elemente (în cazul dat, salcie sfințită) asociate cu stihia apei. Cel mai des întâlnit element de ardere şi afumare în scop protector împotriva grindinei, furtunei şi altor cataclisme naturale erau rămurelele şi mâțişorii de salcie, sfințite de obicei în Duminica Mare (Iordăneşti, Corceşti, Crasna, Mahala, Ropcea, Vatra Moldoviței, Gura Humorului, Ilişeşti, Liuzi, Mihoveni, Siret, Straja). În unele localități erau arse şi alte specii de plante: tei sfințit (Broscăuți, Vatra Moldoviței, Corceşti, Crasna, Mihoveni), busuioc asfințit de Bobotează (Valea Seacă), crenguțe de mesteacăn şi frasin sfințite la Duminica Mare (Corceşti)[4] etc. În aceleaşi scopuri, populația românească din Bucovina folosea pentru afumarea protectoare tămâia, având, în tradiția populară, calități apotropaice cu caracter universal şi

[1] *Славянские древности* ..., p. 371.
[2] MCCESRC 2005-2006. – N. 2, 6.
[3] MCCCLŞS 2006. – N. 2, 4, 6-8, 10, 13, 14, 16-19.
[4] MCCESRC 2005-2006. – N. 2, 4, 5; *Monografia comunei Valea-Seacă* .., p. 60; D. Dan, *Credințe poporale bucovinene,* „Gazeta Bucovinei", 1895, № 12, p. 1-2; Gherman, *op.cit.*, p. 128-129; Gorovei, *op.cit.*, p. 88; Marian, *op.cit.*, p. 184-186; Niculiță-Voronca, *op.cit.*, vol. 2, p. 159; T. Pamfile, *Sărbătorile la români. Studiu etnografic*, ediție şi introducere de I. Datcu, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 2005, p. 21.

BDD-A24304 © 2007 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:32 UTC)

funcţii profilactice (Valea Seacă, Capul Codrului, Comăneşti, Sf. Ilie, Sf. Onofrei)[1]. Totodată, tămâia, în unele localităţi, era sfinţită în biserică: de obicei la Paşti (Siret) sau la Duminica Mare (Mihoveni)[2]. În unele sate, în scop de protecţie împotriva cataclismelor naturale se putea afuma cu fum de plante şi tămâie sfinţită, fapt care era menit să amplifice efectul protector (Mihoveni)[3]. După cum consideră Elena Levkievskaia, afumarea spaţiului ocrotit cu tămâie e o metodă de înlocuire a pericolului, atunci spaţiul se completează cu o substanţă (sau fum din ea), incompatibilă cu aflarea în acel loc a oricărui rău[4]. În afară de tămâie, pentru a se apăra de furtună, românii din Bucovina afumau gospodăriile cu fum de încărcătură de armă (alcătuită din zdrenţe şi hârtie) cu care împuşcau în timpul sfinţirii apei la Bobotează. Cu această încărcătură aprinsă trebuia să vină acasă şi să înconjoare gospodăria[5]. În unele localităţi bucovinene, pasca şi ouăle împistrite la Paşti deveneau adeseori obiecte pentru afumare rituală[6].

Vom evedenţia faptul că crenguţele de plante sfinţite figurează nu numai în ritualul de afumare, dar şi în alte obiceiuri de oprire şi respingere a cataclismelor naturale. De regulă, în scop protector, crenguţele de plante sfinţite (salcie, tei etc.) erau păstrate sub streşină (Ropcea, Pârteşti)[7], se înfrumuseţa cu ele casa (Straja), la Crasna ele erau puse în acea parte a casei de unde se apropia furtuna sau norii cu grindină[8]. Locuitorii satului Roşa, care este astăzi o parte a oraşului Cernăuţi, foloseau în scop protector iarba-tunului (*Sempervivum L. Hauswurz*), păstrată în lădiţe pe acoperişul casei[9].

Crenguţe sfinţite ale diferitelor plante figurează în acţiuni rituale cu scop de respingere a grindinei, furtunii, fulgerului etc. De exemplu, au fost fixate obiceiuri în cadrul cărora norii negri care se apropiau de sat erau ameninţaţi cu crengi de tei sau salcie sfinţite la Duminica Mare (Broscăuţi, Vatra Moldoviţei)[10]. Totodată, această acţiune trebuia realizată până la

---

[1] Marian, *op.cit.*, p. 62; *Monografia comunei Valea-Seacă...*, p. 60.
[2] Niculiţă-Voronca, *op.cit.*, vol. 2, p. 158-159.
[3] Marian, *op.cit.*, p. 184-186.
[4] Levkievskaia, *op.cit.*, p. 150.
[5] Gherman, *op.cit.*, p. 93.
[6] Niculiţă-Voronca, *op.cit.*, vol. 2, p. 158.
[7] Dan, *op.cit.,* p. 1-2; Gorovei, *op.cit.*, p. 88; Niculiţă-Voronca, *op.cit.*, vol. 2, p. 159.
[8] MCCESRC 2005-2006. – N. 5; Gorovei, *op.cit.*, p. 274.
[9] Niculiţă-Voronca, *op.cit.*, vol. 2, p. 159-160.
[10] Gherman, *op.cit.*, p. 128-129; Niculiţă-Voronca, *op.cit.*, vol. 2, p. 159; Pamfile, *op.cit.*, p. 21.

BDD-A24304 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:32 UTC)

momentul trecerii norilor cu grindină de hotarul satului. Sunt cunoscute cazuri când în curte erau aruncate crengi de tei aprinse (Broscăuți)[1], de asemeni se împlântau în toate unghiurile ogorului însămânțat crengi de plante sfințite. În acest caz, putem vorbi despre motivul „îngrădirii" spațiului ocrotit, figurând des în riturile protectoare împotriva dăunătorilor şi în medicina populară a populației româneşti din Bucovina.

Acțiuni analoge întâlnim şi la alte popoare din Europa. De pildă, ruşii credeau că crengușele aruncate asupra vântului alungă furtuna, aruncate în foc – îl îmblânzesc, sădite în câmp - ocrotesc semănăturile (reg. Tambov). Bieloruşii, când era grindină, puneau o bucățică de crenguță sfințită pe pervaz (reg. Vitebsk); în Carpați, pe timp de furtună rupeau creanga sfințită şi o ardeau în cuptor; polonezii ardeau crengi de salcie, uneori le puneau pe pervaz. Acțiuni asemănătoare pe timp de uragan şi vijelie sunt întâlnite şi la cehi, slovaci şi slavii de sud. Bulgarii şi croații de asemeni ardeau răchită sfințită. La sârbi şi polonezi, din salcie sfințită făceau o cruce şi o înfigeau pe ogor pentru a ocroti roadele de grindină[2]. Se deosebeşte doar specia plantelor folosite în riturile pluviale: crengi de păducel în dimineața de 1 mai, de nuc, de asemani usturoi - la francezi[3], crengi de palmier şi măslin la populația din oraşul Garrovilias (provincia Caseres)[4], ramură de măslin la la italieni[5], salcie la nemți şi austrieci[6], tei la populația din oraşul Sambec (Brabantul de Nord)[7], boabe de grâu la austrieci şi unguri[8] etc.

Din ultimul subgrup fac parte acțiuni rituale ale populației româneşti din Bucovina practicate în timpul primului tunet de primăvară şi care, conform imaginației populare, asigurau sănătatea oamenilor. Cel mai răspândit era obiceiul de a se lovi în cap de trei ori, uşor, în timpul primului tunet cu ceva de fier, piatră sau cu un fluier, rostind cuvintele: „Tunetul ca

---

[1] Niculiță-Voronca, *op.cit.*, vol. 2, p. 159.
[2] *Славянские древности*..., p. 334.
[3] Pokrovskaia, *op.cit.,* p. 44; L.V. Pokrovskaia, *Народы Франции* // *Календарные обычаи... Летне-осенние праздники,* p. 22-23, 26.
[4] S.I. Serov, *Народы пиренейского полуострова* // *Календарные обычаи... Весенние праздники*, 1977, p. 63.
[5] Krasnovskaia, *Итальянцы* // *Календарные обычаи... Весенние праздники*, p. 24.
[6] Listova, *op.cit.,* p. 173; T.D. Filimonova, *Немцы* // *Календарные обычаи... Весенние праздники*, p. 150-151.
[7] M.I. Reşina, *Народы Бельгии и Нидерландов* // *Календарные обычаи... Летне-осенние осенние праздники*, p. 59.
[8] T. Dömötör, *Венгры* // *Календарные обычаи... Весенние праздники*, p. 197; Listova, *op.cit.*, p. 173.

BDD-A24304 © 2007 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:32 UTC)

ciurul, / Capul ca fierul" (Broşteni)[1]. E necesar să amintim un şir întreg de interdicţii legate de tunet şi fulger. Se credea că, atunci când fulgeră, nu poţi să te ascunzi sub un copac mare, fiindcă acolo se ascunde Necuratul urmărit de Dumnezeu, care aruncă în el cu fulgerul. Acest motiv a servit la apariţia unor tabu-uri: „când tună şi fulgeră nu se poate să stai la fereastră, căci poţi fi lovit de fulger", „pe timp de ploaie puternică să nu laşi ferestrele deschise, că te loveşte fulgerul" (Tătăruşi), „când tună şi fulgeră nu se ţine în casă mâţa sau câinele, deoarece diavolul se ascunde în ele" (Broşteni), „trebuie închise uşile, ferestrele şi cahla, ca Necuratul să nu intre în casă" etc. De aici provine şi obiceiul ca, pe timp de secetă, să se verse apa peste câine (Găineşti)[2].

Întregul complex de obiceiuri cotidiene era practicat nu numai în timpul vijeliei sau apariţiei norilor de ploaie, ci şi ca ritual cu caracter profilactic, uzitate fără fixare la o anumită dată calendaristică sau la rituri care erau parte componentă a ciclului calendaristic agrar. Acest fapt e confirmat de caracterul sistematic a obiceiurilor legate de unul dintre cele mai importante elemente ale vieţii agricultorilor. În ajutorul acestei afirmaţii poate fi adus faptul provenienţei precreştine a acestor obiceiuri, care, timp de veacuri, au reuşit să ocupe în calendarul agrar o poziţie corespunzătoare necesităţii lor funcţionale.

[1] Gorovei, *op.cit.*, p. 237; Lupescu, *op.cit.*. 126.
[2] Gorovei, *op.cit.*, p. 80-81, 86; 199, 272.

BDD-A24304 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:32 UTC)